

Koolmees bij nestkast, 5 mei 2023 | Doortje van Dijk

Nestkastcontroles van groot belang voor onderzoek

Bijeenkomst in de Infoschuur op 16 mei 2023

Henny Meulepas & Coby Jeninga

De werkgroep nestkastcontrole controleert jaarlijks zo'n 1650 nestkasten. Om een beeld te krijgen van wat er met hun controlegegevens gebeurt, nodigde de werkgroep op 16 mei Bernice Goffin uit, meetnetcoördinator bij Sovon Vogelonderzoek Nederland. In de Infoschuur zette zij uiteen wat die organisatie doet met de gegevens en demonstreerde ze de apps die voor de controles zijn ontwikkeld.

De avond was een vervolg op de avond over 'nut en noodzaak van nestkastcontrole' in maart van dit jaar (Zie ook De Korhaan 57(2)). Op die avond onderstreepte hoogleraar Christiaan Both het belang van langdurig onderzoek van nestkasten. De Werkgroep Nestkasten levert daar een belangrijke bijdrage aan. Vanaf eind maart, begin april lopen controleurs van de werkgroep met de ladder door het bos en bezoeken alle nestkasten die in onze controlegebieden hangen (31 gebieden met ongeveer 1650 kasten). Tijdens die bezoeken schrijven

ze in een controleboekje wat ze in de nestkast aantreffen: nestbouw, vogelsoort, eileg met eerste eidatum, hoeveel eieren, hoeveel jongen uit het ei komen en hoeveel jongen er uitvliegen. Na het uitvliegen van de jongen is er nog de nacontrole. De controleurs halen de kast van de boom en maken hem schoon. Soms vinden ze daarbij schier-eieren, af en toe dode jongen, maar ook wel een verlaten nest eronder. Dat is elke keer weer een verrassing. Ook die gegevens worden vastgelegd in het controleboekje.

Verzamelformulier

Als de (na)controles zijn gedaan, vullen de controleurs per nestkast alle gegevens in op een verzamelformulier. Dat is de basis voor het jaarverslag van de werkgroep. Tot slot vult iedereen met behulp van de computer de digitale nestkaart van Sovon in; een klus waar niet iedereen blij van wordt, maar die wel een belangrijk onderdeel is van het werk. Goffin benadrukte het belang van het werk van de werkgroep. De controlegegevens van het Gooi maken maar liefst 10% uit van de landelijke nestkastdata en dat al sinds vele jaren.

De Sovon-lezing trok veel belangstelling | Joke van Velsen

Coördinatoren Henny Meulepas en Coby Jeninga van de Werkgroep Nestkastcontrole luisteren naar meetnetcoördinator Bernice Goffin van Sovon | Doortje van Dijk

De logische vervolgvraag na al dit werk is: wat gebeurt er met al die controlegegevens die de werkgroep naar Sovon stuurt? Dat deed zij op de avond in de Infoschuur uit de doeken. Alle gegevens die Sovon binnenkrijgt worden op een centrale plek veilig opgeslagen. Doordat ze altijd op dezelfde manier worden ingevoerd, zijn ze goed te gebruiken voor onderzoek, bijvoorbeeld om trends te verklaren, problemen te signaleren en reproductie te volgen. Daarbij is het van groot belang de broedsels in de nestkast langdurig te volgen. Hoe langer de reeks, hoe waardevoller. En hoe groter de aantallen controlegegevens, hoe beter ze kunnen worden geanalyseerd.

Koolmees

Als voorbeeld van wat Sovon doet noemde zij het onderzoek naar de Koolmees. Dit is een algemene soort, die graag in nestkasten broedt, niet bang is en zich niet snel laat verstoren. Uit tellingen blijkt dat het aantal Koolmezen landelijk misschien wat toeneemt, maar in bos en

op zandgrond de aantallen afnemen. De vraag is waardoor dit komt. Dankzij de nestkastgegevens is er een gedeeltelijk antwoord; de gemiddelde legselgrootte is de laatste jaren met één ei afgenomen waardoor er minder jongen uitvliegen. Op de vraag wat de reden is voor dit afnemen van legselgrootte heeft Sovon geen antwoord. Zij zien de trends en maken die inzichtelijk.

Overigens zijn deze resultaten gebaseerd op onderzoek van een beperkt deel van de populatie. Van de Koolmezen wordt 1 tot 1,5 % van de landelijke broedpopulatie (400.000 tot 700.000 tussen 2018 en 2020) gevolgd. Van de Bonte Vliegenvangers is dit 5% en van de rest van de soorten die in broedkasten broedt minder dan 1% (van de Pimpelmees bijvoorbeeld maar 0,5%).

AviNest

Na de pauze liet Goffin zien hoe AviNest werkt, een app op je smartphone (wel Android) die je meeneemt het veld in. Voor de mensen die veel moeite hebben met de

digitale nestkaart kan dit een alternatief zijn, mits de controleur dan met de gegevens ook het invulformulier van het Gooi kan invullen.

Aan het eind van de avond werd er nog een aantal vragen gesteld door de controleurs, door Poul Hulsink van het GNR en het team broedvogeltellingen. Zo werd gevraagd of er in meer landen nestkastpopulaties worden onderzocht. Met name in Engeland zijn er veel langlopende studies, zo vertelde Goffin. Net als in Nederland spelen vrijwilligers daarin een grote rol. Daarnaast zijn er onder andere ook onderzoeken in België en Polen. Al met al een succesvolle avond die vast nog een vervolg krijgt. Maar eerst moet de werkgroep weer de bomen in om alle controlegegevens voor dit jaar bij elkaar te sprokkelen.